

Arvamuse avaldamine riigihangete läbiviimise strateegiliste põhimõtete kohta

Lugupeetud Mart Võrklaev!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust riigihangete läbiviimise strateegiliste põhimõtete dokumendi kohta, mis kirjeldab riigihangete läbiviimise viit strateegilist põhimõtet, seatud eesmärgid ja oodatavaid tulemusi nende põhimõtete rakendamisel. Järgnevalt esitame oma seisukohad riigihangete läbiviimise strateegilisi põhimõtteid sisaldava dokumendi kohta.

1. Kaubanduskoda üldiselt toetab dokumendis sisalduvaid strateegilisi põhimõtteid, mille kohaselt tuleb riigihangetes senisest rohkem rõhku panna sellele, et hangitavad tooted ja teenused on keskkonnahoidlikumad, sotsiaalselt vastutustundlikud ja innovaatilised ning riigihangete läbiviimine toimub usaldusväärselt (õiguskindlalt, läbipaistvalt, riigi julgeolekut arvestavalt) ja mõistlikult (tõhusalt korraldatud, majanduslikult soodne, kvaliteeti väärtustav, koostööle orienteeritud).
2. Me ei pea mõistlikuks tänast riigihangete praktikat, kus ca 90 protsendi hangete puhul kasutatakse võitja väljaselgitamiseks üksnes madalaimat hinda. Selliste hangete osakaal peab edaspidi vähenema ning loodame, et strateegiliste põhimõtete sõnastamine aitab sellele kaasa.
3. Peame igati õigeks lähenemist, et riik hakkab pikaajaliste strateegiliste eesmärkide saavutamiseks senisest rohkem kasutama ka riigihankeid. Kuna riigihangete maht on aastas ca 4-5 miljardit eurot, siis on hangete abil võimalik riigil tekitada senisest suuremat nõudlust näiteks keskkonnahoidlike, sotsiaalselt vastutustundlike ja innovaatiliste toode ja teenuste järele ja seeläbi suurendada ka pakkumist. Seega nõustume dokumendis väljatooduga, et riigihangete abil on võimalik riigil turgu nügida ning olla eeskujuks. Leiame, et ettevõtetele ja nende toodetele ja teenustele uute bürokraatlike ja ebamõistlike nõuete kehtestamise asemel peaks riik leidma muid võimalusi, kuidas soovitud eesmärgid saavutada. Väärtuspõhiste riigihangete korraldamine on selle jaoks üks lahendus.
4. Meile teadaolevalt võimaldab ka kehtiv riigihangete seadus ja e-riigihangete keskkond juba täna läbi viia hankeid, mis sisaldavad keskkonnahoidlikke,



sotsiaalselt vastutustundlikke ja innovatsiooni toetavaid tingimusi. Seega on ka täna võimalik lähtuda oluliselt suuremas määras kvaliteeti kirjeldavatest tingimustest, mitte üksnes rahalisest hindamiskriteeriumist. Mõistame, et erinevatel põhjustel ei kasutata täna neid võimalusi ja eelistatakse peamiselt rahalist kriteeriumit. Samas ei aita üksnes riigihangete läbiviimise strateegiliste põhimõtete koondamine ühte dokumenti tänaseid kitsaskohti kõrvaldada. Seetõttu peame äärmiselt oluliseks, et Rahandusministeerium koostöös teiste ministeeriumide ja asutustega hakkaks ka sisuliselt nende kitsaskohtadega tegelema, et olukorda muuta. Ilmselt on vajalik hankijaid koolitada, teha neile juhendmaterjale ja kohtuda vähemalt suuremate hankijatega, et riigi ootusi paremini selgitada seoses väärtuspõhiste riigihangete korraldamisega ning anda hankijatele ka konkreetseid juhiseid ja soovitusi, kuidas selleni jõuda.

5. Dokumendi suurima puudusena näeme seda, et selles ei ole piisavalt konkreetselt kirjas, milliste sammude abil jõutakse selleni, et hankijad või vähemalt suurem osa neist hakkaks ka praktikas neid strateegilisi põhimõtteid rohkem järgima. Näiteks keskkonnahoidlikkuse suuna osas on dokumendis lahenduste all kirjas, et hanget ette valmistades kaardistame võimalused keskkonnahoidlike lahenduste valikuks; lisame keskkonnahoidlike kriteeriume tehnilisse kirjeldusse, vastavus-, hindamis-, kvalifitseerimis- ja lepingutingimustesse; eelistame keskkonnahoidlikkust tõendavate sertifikaatidega tooteid, teenuseid ja ehitustöid või samaväärseid; võimalusel kasutame pakkumuste hindamisel olelusringi kulude põhiseid hindamismetoodikat. Need on õiged lahendused, kuid samas väga üldiselt sõnastatult ning kahtleme, et hankijatel on sellistest üldistest soovitustest suurt abi väärtuspõhiste riigihangete korraldamisel. Meie soovitus on tuua dokumendis lahendused konkreetsemalt välja. Kui Rahandusministeerium ei pea suuremat detailsust selles dokumendis vajalikuks, siis tuleb teha rakenduskava, kus on konkreetsemalt kirjas tegevused, mille abil jõuda olukorda, kus hankijad järgivad dokumendis sisalduvaid põhimõtteid.
6. Kindlasti ei ole võimalik strateegiliste põhimõtete rakendamist ellu viia kiirkorras, sest nii hankijad kui ka pakkujad vajavad aega kohanemiseks ning mõistlik on järkjärguline üleminek nende põhimõtete rakendamiseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070